

Magnífic Senyor Rector.
Excel·lentíssimes i Il·lustríssimes Autoritats.
Membres del Claustre Universitari.
Professorat i alumnat d'aquesta Universitat.
Estimats amics i familiars.
Distingit públic.

Mai hagués pensat que em podrien distingir amb un honor així, donat per la Magnífica Universitat de Lleida, amb birret, anell i capa. Sempre havia pensat que aquest honor era reservat a persones molt llegides... científics, metges, professors, escriptors... i vos he de dir que avui m'heu aixecat molt amunt i que no puc mirar cap avall perquè em fa un poc de vertígen...

Moltes gràcies per aquest gran honor. I en el camí dels agraïments, he de començar per una ciutat petita, Palma, i en una illa, Mallorca. Cap als anys 50. Els primers passos en la música me'ls van ajudar a donar els meus pares: en Joan Bonet de Mallorca, i Mercè Verdaguer de Barcelona. Ells es varen ocupar, i en profunditat, que els seus fills estudiassin música. Assistirem a classes de solfeig, i el meu germà Joan Ramon (tres anys més gran que jo) tocava el violí. Cap als onze anys vaig entrar en un cor, 'Stella Maris', dirigit per don Llorenç Galmés, eminent musicòleg menorquí, coneixedor de les millors cançons populars de les Illes.

Però a part d'aquests estudis, paral·lels al batxillerat, els meus pares varen aconseguir que els seus fills incorporéssim la música com un element de vida, creatiu i comunicatiu, d'alegria constant.

Mon pare, en tornar d'un viatge a França, va portar a casa discos de la cançó francesa: Brassens, Jaques Brel, Piaf. En aquells dies va donar una conferència sobre poesia i cançó i ens va encarregar als seus fills d'il·lustrar-la amb cançons acompanyant-nos de la guitarra. Aquest va ser un dels primers passos, naturalment teníem ja un repertori amb les cançons que havíem après.

El meu germà començava a escriure les seves pròpies cançons, i jo cantava les cançons que havia après de petita i en el cor. En Joan Ramon, pels seus estudis de nàutica, anava sovint a Barcelona, on li donaren un primer premi en un certàmen de música marinera. Allà va conèixer els Setze Jutges. I aquí permeteu-me que faci un punt i a part.

Ja sé que molts de vosaltres sabeu qui són els Setze Jutges, però ara va tot molt de pressa i hi ha certa tendència a perdre la memòria. Aquest grup de gent, tots professionals d'altres àmbits (metges, escriptors, llibreters, advocats...) varen sorgir a principis dels seixanta, en plena dictadura i en una Catalunya sense el seu govern. Però des del cor de la gent emergia una agitació cultural i també política, encara que clandestinament. Tot manifestava una clara voluntat de resistir en la defensa de les llibertats i de la nostra identitat, que des de la dictadura i la seva repressió sumant la seva sordesa cap a les altres cultures i llengües de l'Estat Espanyol (que dit de passada encara perdura) se'ns negava.

Els jutges, amb la seva valentia, varen participar d'una manera molt directa en tot aquest moviment, amb l'afany, com diu el poeta de "retornar poc a poc el nom de cada cosa, construint un món millor, més normal, més lliure i més feliç".

Varen donar música i veu als nostres poetes, varen fer cançons noves i donaren peu a la Nova Cançó. En aquell moment la seva força expansiva va ser molt gran, i corrent paral·lelament amb França i Itàlia, crearen una cançó en la que primaven la bona música i el text de qualitat. Varen tenir un recolzament increïble de la societat civil, i al seu pas es crearen cases discogràfiques, centres per a actuar, algun programa de ràdio, i també un gran circuit d'actuacions arreu dels Països Catalans.

Varen néixer amb ells cantants de la força lírica de Raimon (al País Valencià). I a l'estat espanyol nasqueren veus i grups que s'enmirallaren en l'exemple dels jutges i de la nova Cançó. Tot aquest esforç es va convertir en un arbre musical i poètic, que malgrat tot no ha deixat de créixer.

El meu germà Joan Ramon va entrar en els Jutges, encara que no va deixar mai la marina mercant. Jo en aquells moments volia ser ceramista, i així vaig anar a Barcelona, primer a estudiar a l'Escola Massana, i després vaig entrar a treballar al taller de ceràmica de Ca l'Aguadé, a Horta. Però naturalment el fenomen dels jutges i la Nova Cançó m'havien engrescat, així que a poc a poc, primer cantant cançons populars de les Illes, i després composant cançons meves, vaig formar part dels últims components dels Setze Jutges, junt amb Lluís Llach i Rafel Subirachs. En dos o tres anys, la ceràmica va anar quedant enrere i em vaig dedicar de ple a cantar.

Estic segura, avui més que mai, que si no hagués estat per ells, no hauria cantat. Potser ara tendria un taller a Palma i em dedicaria també a la pintura.

Vaig començar a enregistrar els meus primers discos, el primer dedicat a la cançó tradicional de Menorca. Jo creia que la meva música i les meves cançons havien de néixer de la saba del terror, de la música popular de la meva terra. Gràcies a persones com E. Gispert, vaig començar a donar importància a les arrels de la música popular. Mirava el que havien fet altres cantants com Atahualpa Yupanqui i Violeta Parra, que a partir de la música popular del seu país havien fet cançons seves. Així els primers anys de les meves actuacions en públic varen ser també de recerca i estudi de la música tradicional. Aquell interès meu va créixer en començar a viure lluny de Palma, i veure les Illes amb una certa distància.

Llavors em vaig dedicar a cercar a llibreries de vell cançoners i antigues gravacions. Gràcies a aquest afany tenc una petita biblioteca de cançoners dels Països Catalans. Tot el que fes referència a alguna cançó popular de les Illes ho investigava. La meva curolla em va convertir en col·leccionista incansable.

Les cançons que vaig anar trobant, romanços, de feina, de bressol, danses, cançons religioses tenien un alt contingut de l'enyorança que jo sentia per Mallorca. Els treballs i els dies, l'amor, els naixements, els laments, la vida i la mort. Sempre enmig de la cúpula dels colors, els vents, els astres, la mar de la nostra terra i les seves veus.

Consider que totes aquestes cançons, a mida que les he conegut i après, formen part d'un bagatge cultural popular dels més importants de la mediterrània.

Vaig conèixer personalment el Pare Ginard, franciscà que va recollir milers de textos de cançons tradicionals i els va recopilar en un cançoner fantàstic. També vaig poder sentir, i cantar amb ells, dos dels cantants de cançons populars més importants que hem tingut a Mallorca, Madò Buades de Sa Pobla, i Biel d'Es Cantó de Llubí. Gràcies a ells hem pogut sentir aquestes cançons tan especials que ells, amb la seva elegància natural, varen defensar tota la seva vida.

I poc a poc començo a constatar el rastre de tota la Mediterrània, la riquesa de les influències que ens havia portat el mar, tot el que significa el mestissatge constant de fa segles, que tant ha enriquit la música i la poesia populars de les Illes.

El contínu intercanvi que va existir amb Catalunya, el País Valencià, Sud de França, Andalusia, Algèria, Tunísia, Malta, Itàlia, Grècia, Turquia... tan políticament com comercialment ha deixat una petjada inmensa en la nostra manera de ser, de viure i de cantar. Una riquesa compartida durant molts segles i que, per ventura, des de ja fa uns cinquanta anys d'ha anat deteriorant poc a poc. El mercat, els interessos, tot se n'ha anat cap a una altra banda. Ara l'intercanvi és majoritàriament turístic, i estem enlluernats i pendents de cultures musicals que ofereixen les grans multinacionals, sobretot les més comercials.

A partir d'aquí vaig intentar connectar i treballar amb artistes, músics i cantants de la ribera del Mare Nostrum: Al Tall, de València; M. Sanlúcar, d'Andalusia; Orquestra de Juventuts Musicals de Tunis; Lucilla Galeazzi, d'Itàlia; Zülfü Livaneli, de Turquia; Mikis Theodorakis, de Grècia; Cham Ensemble, de Síria; Mohammed Mounir i Hossam Ramzy Ensemble, d'Egipte. De tots ells n'he après molt, i tenc el convenciment que tenim moltíssimes coses que ens uneixen. Les vegades que hem fet música junts formen part dels moments més feliços que he tingut artísticament. Amb un públic que al llarg dels anys m'ha anat seguin i recolzant sempre en aquestes direccions. Malgrat les opinions diverses i dels que no hi creien gaire. Parlant de moments feliços... descobrir que les meves cançons també es ballaven, amb les coreografies de Nacho Duato i la dansa de la Catherine Allard. I darrerament compartir l'escenari amb Miguel Poveda, trobant lligams entre la música andalusina i els cants de Mallorca.

Amb el temps he constatat que em costa molt de temps donar per acabada una cançó. Li dono moltes voltes. Al costat d'altres companys meus, que tot el repertori els hi és propi, jo tenc una producció limitada de cançons meves. Els meus repertoris s'han compostat sobre tot de cançons populars de les Illes i dels Països Catalans, cançons d'altres cantautors i composicions mediterrànies. I, sobre tot, molta poesia. He musicat i cantat Ramon Llull, B. Rosselló-Pòrcel, Gabriel Alomar, Llorenç Riber, Maria-Antònia Salvà, Miquel Costa i Llobera, Joan Alcocer, Miquel Ferrà, Jacint Verdaguer, Miquel dels Sants Oliver, Miquel Àngel Riera, Joan Vinyoli, Josep Maria Llompart, Miquel Martí i Pol, Marià Manent, Joan Vergués, Pere Quart... Donar veu i música als poetes sempre m'ha agradat moltíssim.

De moments bons, la meua carrera en té molts, perquè essencialment he pogut fer el que m'ha agradat més: cantar. Des que vaig començar he anat sabent el que volia, però només els anys d'aprenentatge m'ho han permès. Aprendre a cuidar la veu al costat d'una gran cantant, amiga i mestra:

Maria del Carme Bustamante. I després amb la Yiya Díaz, amb el seu mètode Cos Art, amb la que vaig treballar molts anys per aprendre a cantar amb tota l'energia del cos. La veu és un element molt delicat. Per a mi, el color de la veu, si és que en té, s'assemblaria al de l'ànima. Un dels meus últims poemes, que voldria convertir en cançó es diu la veu. I diu així:

La veu.

La veu en sortir del cos
Passa per l'ànima
Que li dóna l'escalfor
Com ho fa una mare

El cor li diu a la veu:
- Canta el meu plor
Ara que em mata el dolor,
Canta'l si pots.

El pit li diu a la veu:
- com t'ho faràs?
Si jo no puc alenar
Com cantaràs?

Més enllà del dolor
Més enllà de l'alenar,
Les punxades de l'amor,
Són les que em fan cantar.

Camins ressecs de l'estiu.
A l'hivern camins de neu.
Posa'm les mans al meu ventre
Sabràs d'on em surt la veu.

Són molts anys ja com a cantant, gairebé 45. Un recorregut llarg, però que no m'ha pesat mai perquè m'he sentit molt ben acompanyada. Els músics amb els que he treballat i amb els que he caminat per tants països, amb els que hem fet tants discos. Sense ells no entendria el meu treball. Els tècnics, que han possibilitat, i ajudat, el moment artístic del recital. Els mànagers, alguns més que altres, que ens han escoltat i donat bones perspectives per al nostre treball.

En tots aquests anys també hi ha hagut coses feixugues. En els primers, la censura, les prohibicions... i més tard jo mateixa vaig pecar d'ingènua

pensant que després de la dictadura de Franco, l'Estat Espanyol reconeixeria la riquesa que significa per a la cultura que un estat tingui més llengües, i que per fi aquestes serien enteses i valorades. Com m'equivocava!! I encara més greu em sap que els postres mitjans de comunicació, els Catalans, televisions, ràdios... no hi ha hagut mai un recolzament continuat cap a la nostra cançó i la nostra música.

El dia que als Setze Jutges ens donaren la Medalla del Parlament de Catalunya em va tocar a mi parlar en nom de tots. A l'adreçar-me al Govern, els deia: "Facin-nos el millor dels homenatges. Assegurin una presència viva de les nostres velles i noves cançons, als nostres mitjans de comunicació. Aquestes cançons que segueixen enriquint des del plaer que produeix cantar-les la perdurabilitat de la parla natural dels Països Catalans. Moltes coses estan per fer encara".

Fa poc vaig actuar a l'obertura del Curs de la Universitat Oberta de Catalunya. I avui tinc la possibilitat d'adreçar-me a tots vosaltres. Deixeu-me dir que sento una certa enyorança d'aquells anys en què la Cançó i la Universitat estaven més unides, voldria pensar que només ha sigut un parèntesi, i que aquells intercanvis tan enriquidors continuaran.

Avui em convertiu en Doctora, i jo ara voldria ser una estudiant carregada d'entusiasme per caminar per aquesta casa de les savieses que no es poden acabar mai. Em comprometo a oferir-vos el que jo pugui donar del meu ofici i coneixements, que no sé si són molts o pocs, però aquest vespre, amb la vostra distinció m'he sentit reconeguda i estimada més que mai hagués pensat. M'heu fet sentir que formo part d'una Universitat que viu i treballa per al futur d'un País que no renunciarà mai als seus valors de Cultura, Llibertat, Justícia i Identitats Nacionals.

Moltes gràcies.